

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/154/2022
Identifikačné číslo spisu:	1717200242
Dátum vydania rozhodnutia:	27.09.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Igor Belko
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1717200242.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne C. D., narodenej X. G. XXXX, D., Q. T. XXXX/X, zastúpenej advokátom JUDr. Vojtechom Horváthom, Pezinok, Holubyho 35, proti žalovanému B. G. D., narodenému XX. C. XXXX, D., Q. T. XXXX/X, zastúpenému advokátom JUDr. Jurajom Hadrbulcom, Bratislava, Riečna 2, o zrušenie práva k spoločnému nájmu bytu, vedenom na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 39C/4/2017, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 28. septembra 2021 sp. zn. 8Co/57/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 28. septembra 2021 sp. zn. 8Co/57/2020 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Pezinok, ako súd prvej inštancie, rozsudkom z 18. novembra 2019 sp. zn. 39C/4/2017 zrušil právo spoločného nájmu bytu č. X nachádzajúceho sa na X. poschodí bytového domu v D., ulica Q. T., vchod X, bytový dom súpisné číslo č. XXXX, v katastri nehnuteľností zapísaného na LV č. XXXX pre k.ú. D., určil, že výlučnou nájomníčkou je žalobkyňa a žalovanému uložil povinnosť predmetný byt vypratať do 30 dní od právoplatnosti rozsudku bez bytovej náhrady. Žalobkyni priznal nárok na náhradu trov konania vo výške 100 %.

2. Súd prvej inštancie poukázal na to, že predmetom konania bolo zrušenie práva spoločného nájmu bytu (§ 685 ods. 1, § 700 ods. 3, § 703 ods. 2, § 705, § 712a ods. 8 Občianskeho zákonníka), s tým, že ako predbežnou otázkou sa musel zaoberať aktívnou legitímáciou žalobkyne, teda, že či v tomto prípade ide o situáciu, kedy spolu s právom spoločného užívania družstevného bytu manželmi vzniklo aj ich spoločné členstvo v družstve, alebo toto členstvo v bytovom družstve vzniklo len jednému z manželov. Poukázal na skutočnosť, že rodičia žalovaného požiadali dňa 30. septembra 1987 OSBD Bratislava - vidiek o prevod členských práv a povinností v OSBD Bratislava - vidiek so sídlom v D. na žalovaného, dňa 15. októbra 1987 bola medzi žalovaným a jeho rodičmi uzatvorená dohoda o majetkovoprávnom vyporiadaní zostatkovej hodnoty členského podielu, ktorou postupcovia postúpili hodnotu členského podielu na žalovaného. Manipulačný poplatok 200 Kčs bol uhradený žalovaným dňa 15. októbra 1987 a dňa 25. novembra 1987 predstavenstvo OSBD D. dalo súhlas na prevod členských práv a povinností. V

zmysle námietok žalovaného sa žalobkyňa nikdy nestala vlastníčkou podielov v bytovom družstve a jej nájom predmetného družstevného bytu zanikol rozvodom manželstva. Súd prvej inštancie vzhľadom na zistené skutočnosti dospel k záveru, že nadobudnutie členských práv a prevod členských práv bol viazaný na rozhodnutie predstavenstva družstva, ktoré malo konštitutívny účinok, a teda rozhodnutím predstavenstva OSBD D. z 25. novembra 1987, vydaným po vzniku manželstva (ktoré vzniklo 24. októbra 1987), vnikol spoločný nájom manželov. Stranám sporu vzniklo spoločné členstvo v družstve i právo spoločného nájmu predmetného bytu. Vychádzajúc z uvedeného súd prvej inštancie konštatoval, že aktívna legitimácia žalobkyne v tomto konaní je daná a nájom družstevného bytu nezanikol zánikom manželstva strán sporu.

3. Súd prvej inštancie zrušil právo spoločného nájmu bytu strán sporu a pri rozhodovaní o výlučnom nájomcovi a členovi družstva vychádzal zo skutočností, že hoci v čase rozhodovania obývali tento byt obe strany sporu spolu so spoločnými, toho času plnoletými deťmi, žalovaný mal oproti žalobkyni zabezpečenú možnosť riadneho bývania v rodinnom dome. Tiež prihliadol na skutočnosť, že žalobkyňa zo svojich vlastných peňazí, ktoré získala z dedičstva po svojich rodičoch, vynaložila na v tom čase spoločný majetok - byt sumu cca 26 555 eur, z ktorých uhradila jeho celkovú rekonštrukciu.

4. Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 28. septembra 2021 sp. zn. 8Co/57/2020 rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku II. zmenil tak, že určil, že výlučnou nájomníčkou a členkou družstva je žalobkyňa. Vo zvyšnej časti rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Žalobkyni priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu. Odvolací súd sa stotožnil s právnym posúdením veci súdom prvej inštancie ohľadne vzniku spoločného členstva v družstve oboch sporových strán (bývalých manželov). Doplnil len výrok o výlučnom členstve žalobkyne v družstve, čo súd prvej inštancie opomenul (keď určil žalobkyňu len za výlučnú nájomníčku).

5. K rozhodnutiu o osobe nájomcu odvolací súd poukázal na ustanovenie § 705 ods. 3 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého súd pri rozhodovaní o osobe ďalšieho nájomcu prihliada na celý komplex rozhodujúcich okolností. Okrem výslovne zákonom stanovenej povinnosti súdu prihliadnuť na záujmy maloletých detí a stanoviska prenajímateľa, je podľa odvolacieho súdu potrebné zohľadniť sociálnu, zdravotnú, finančnú situáciu, príčiny, ktoré viedli k rozvratu manželstva, mieru, ktorou sa bývalí manželia pričínili o nadobudnutie bytu, ako sa starali o jeho údržbu a ako prispeli k jeho zveľadeniu, a na oprávnené potreby účastníkov. Odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie nepochybil, keď pri rozhodovaní vzal na zreteľ, že žalovaný má zabezpečenú možnosť riadneho bývania v rodinnom dome a tú nespornú skutočnosť, že žalobkyňa vynaložila výlučné peňažné prostriedky, ktoré mohli slúžiť na vyriešenie jej bytovej situácie, na rekonštrukciu spoločného bytu.

6. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný v zákonnej lehote dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku.

7. Porušenie práva na spravodlivý proces videl v nesprávnom právnom posúdení veci odvolacím súdom v otázke vzniku členských podielov v družstve. Právne vzťahy k predmetnému družstevnému bytu vznikli pred 1. januárom 1992, a preto ich bolo potrebné posudzovať podľa doterajších predpisov. Dovolateľ sa stal členom družstva a zaplatil členský podiel pred uzavretím manželstva, v súlade s § 176 ods. 2 potom nadobudol právo na pridelenie predmetného družstevného bytu (§ 154 Občianskeho zákonníka) pred uzavretím manželstva. Potom právo spoločného užívania družstevného bytu účastníkmi vzniklo uzavretím dohody o odovzdaní a prevzatí bytu (16. decembra 1987). S právom spoločného užívania družstevného bytu im však nevzniklo aj spoločné členstvo v družstve (jediným členom zostal dovolateľ). Preto rozvodom právo spoločného užívania družstevného bytu manželov - účastníkov zaniklo a právo užívať byt zostalo tomu z manželov, ktorému vzniklo právo na pridelenie družstevného bytu pred uzavretím manželstva, t. j. dovolateľovi.

8. Dovolateľ namietal tiež arbitrárnosť odôvodnenia napadnutého rozsudku, čím malo dôjsť k porušeniu práva na spravodlivý súdny proces. Poukazoval na to, že samotný súd uvádza, že pri rozhodovaní o tom, kto bude výlučným nájomcom daného bytu, sa prihliada na celý komplex rozhodujúcich okolností,

ako primárne uvádza kritéria, ktorými sú príčiny, ktoré viedli k rozvratu manželstva, miera, ktorou sa bývalí manželia pričínili o nadobudnutie bytu. V rozpore s uvedeným avšak pri rozhodovaní na tieto kritéria vôbec neprihliadal. V napadnutom rozhodnutí podľa dovolateľa absentuje náležité zdôvodnenie použitia len selektívne vybraných kritérií, arbitrárne použitých odvolacím súdom, respektíve ide podľa jeho názoru aj o nezákonnú aplikáciu § 705 ods. 1 Občianskeho zákonníka, čím bolo porušené právo dovolateľa na spravodlivý súdny proces.

9. Dovolateľ poukázal na skutočnosť, že predmetný byt nepretržite a plynule obýval on, žalobkyňa sa v ňom zdržiavala len občasne a prevažnú väčšinu času trávila u svojho partnera. Taktiež sa súd prvej inštancie ani odvolací súd nezaoberal kritériami, ktoré v súdnej praxi a judikatúre prevažujú, a to kritériom pričinenia sa o rozvrat manželstva a kritériom pričinenia sa o získanie bytu. Bola to práve žalobkyňa, ktorá svojou manželskou neverou spôsobila trvalé a vážne narušenie vzťahov medzi manželmi, ktoré viedli až k rozvratu manželstva a bola to práve žalobkyňa, ktorá fakticky domácnosť opustila tým, že sa v prevažnej miere zdržiavala u svojho milenca, neskôr partnera. Taktiež kritérium pričinenia sa o získanie bytu, tzv. kritérium zásluhovosti bolo prvostupňovým ako aj odvolacím súdom svojvoľne a arbitrárne ignorované, súdy nijako nezdôvodnili, prečo toto kritérium nebolo v danom prípade aplikované. Dovolateľ zdôraznil, že členský podiel nadobudli jeho nebohí rodičia, ktorí ho aj splatili, pričom žiadosť o prevod členských práv a povinností v družstve bola podaná pred uzatvorením manželstva so žalobkyňou, rovnako ako aj dohoda o majetkovoprávnom vysporiadaní zostatkovej hodnoty členského podielu, ktorý mu jeho rodičia postúpili bezodplatne. Právny úkon medzi jeho rodičmi a ním vykazuje znaky darovania, rodičia mali v úmysle byt previesť, fakticky darovať výlučne jemu, a teda o získanie bytu sa pričínil výlučne dovolateľ.

10. Žalobkyňa vo vyjadrení k dovolaniu navrhla dovolanie odmietnuť, resp. alternatívne zamietnuť.

11. Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 35 Civilného sporového poriadku), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 Civilného sporového poriadku) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 Civilného sporového poriadku), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 Civilného sporového poriadku), skúmal bez nariadenia pojednávania (§ 443 Civilného sporového poriadku), či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritorneho dovolacieho prieskumu, pričom dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť.

12. Podľa § 419 Civilného sporového poriadku, proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

13. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, a podmienky prípustnosti dovolania sú uvedené v ustanoveniach § 420 a § 421 Civilného sporového poriadku. V preskúmanej veci žalobca odôvodňoval prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku.

14. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku, sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

15. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia je treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré porušenie tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Za znemožnenie strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dochádza k porušeniu práva na

spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku, treba považovať aj taký postup súdu, ktorým sa strane odmieta možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ktorým dochádza k odmietnutiu spravodlivosti, keď súdom prijaté závery nemajú svoj racionálny základ v interpretácii príslušných ustanovení právnych predpisov, a teda sú svojvoľné a neudržateľné a keď rozhodnutie súdu neobsahuje žiadne dôvody alebo ak v ňom absentuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie vo veci, prípadne ak argumentácia obsiahnutá v odôvodnení rozhodnutia je natoľko vnútorne rozporná, že rozhodnutie ako celok je nepresvedčivé. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že sudy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že sudy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vétrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

16. Rovnako aj podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd musí dbať tiež na celkovú presvedčivosť rozhodnutia, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

17. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku. Aj v konaní na odvolacom súde je žiadúce dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav. Podľa názoru dovolacieho súdu za znemožnenie strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku, treba považovať aj taký postup súdu, keď súdom prijaté závery nemajú svoj racionálny základ v interpretácii príslušných ustanovení právnych predpisov, a teda sú svojvoľné a neudržateľné a keď rozhodnutie súdu neobsahuje žiadne dôvody alebo ak v ňom absentuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie vo veci, prípadne ak argumentácia obsiahnutá v odôvodnení rozhodnutia je natoľko vnútorne rozporná, že rozhodnutie ako celok je nepresvedčivé.

18. Vychádzajúc z vyššie uvedeného dovolací súd skúmal, či dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu dáva relevantnú odpoveď na otázky podstatné pre rozhodnutie prejednávanej veci a či

tejto odpovedi nechýba vnútorná konzistencia, právna logika či dostatočné a zrozumiteľné vysvetlenie úvah konajúceho súdu. Posudzujúc napadnuté rozhodnutie vo svetle námietok dovolateľa dospel najvyšší súd k záveru, že napadnuté rozhodnutie, pokiaľ ide o otázku určenia ďalšieho nájomcu družstevného bytu, má znaky arbitrárnosti, keď sám odvolací súd poukazuje na kritériá, ktoré je potrebné brať do úvahy pri rozhodovaní o tom, kto bude výlučným nájomcom predmetného bytu, avšak následne ignoruje niektoré z kritérií, ktorých vzatia do úvahy sa žalovaný výslovne domáhal v podanom odvolaní, a obmedzil sa len na stotožnenie sa so závermi súdu prvej inštancie, ktorý prihliadal len na skutočnosť, že žalovaný je vlastníkom rodinného domu a na investíciu prostriedkov z dedičstva žalobkyne do rekonštrukcie bytu. Žalovaný sa pritom domáhal zohľadnenia príčin, ktoré viedli k rozvratu manželstva, a miery, ktorou sa bývalí manželia pričínili o nadobudnutie bytu, čo boli kritéria, ktoré sám odvolací súd pomenoval ako kritériá, ktoré sa pri rozhodovaní o osobe výlučného nájomcu majú brať do úvahy. Následne však v odôvodnení napadnutého rozhodnutia absentuje akákoľvek úvaha odvolacieho súdu ohľadne uvedených skutočností, na ktoré žalovaný poukazoval. Z napadnutého rozhodnutia nie je zrejmé, či sa odvolací súd opomenul týmito odvolacími námietkami zaoberať, alebo sa nimi zaoberať odmietol a z akých dôvodov, alebo či tieto kritériá vzal do úvahy, ale ich považoval za menej podstatné, resp. slabšie a ustupujúce vo vzťahu ku skutočnostiam, o ktoré sa opieralo rozhodnutie súdu prvej inštancie o určení žalobkyne ako výlučnej nájomníčky družstevného bytu. Úvahy tohto charakteru v odôvodnení napadnutého rozhodnutia úplne absentujú a vo vzťahu k rozhodnutiu o osobe nájomcu musí dovolací súd prisvedčiť námietkam dovolateľa o arbitrárnosti rozhodnutia, čím došlo k porušeniu práva dovolateľa na spravodlivý proces.

19. Dovolací súd vo vzťahu k absencii zákonného odôvodnenia napadnutého rozhodnutia dospel k záveru o prípustnosti a zároveň dôvodnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku, a preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podľa § 449 ods. 1 Civilného sporového poriadku zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie (§ 450 Civilného sporového poriadku).

20. Dovolateľ, zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom, cez vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku namietal aj nesprávne právne posúdenie sporu odvolacím súdom (v otázke vzniku členských podielov v družstve na strane žalobkyne); čo je ale vylúčené a dovolací súd sa týmito námietkami nemohol zaoberať, nakoľko nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (porov. R 24/2017). Sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo prosté spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (9Cdo/248/2021, 9Cdo/73/2020, 9Cdo/121/2020).

21. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania bude rozhodnuté súdom prvej inštancie v novom rozhodnutí vo veci samej v súlade s ustanovením § 453 ods. 3 Civilného sporového poriadku.

22. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.